

Key words: humanitarian training forming the world outlook of university students in higher educational establishments; theoretical and methodological basis cultural training contents modernization.

Стаття надійшла до редакції 20.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378:005:001.895

А. В. Кожевникова

**СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА
ТЕХНОЛОГІЯ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ
ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Сьогодні освіта не може бути вдосконалена без принципового переосмислення ролі вчителя в навчально-виховному процесі. Учитель нині повинен навчатися управляти діяльністю як усього колективу учнів, так і кожного окремого учня. Таким чином, підготовка майбутнього вчителя в педагогічному університеті, орієнтована на передачу знань, умінь і навичок, не може забезпечити повноцінний розвиток кожної особистості без використання інноваційних технологій.

Аналіз наукових джерел з питань інноваційної технології та організації педагогічного процесу у вищих навчальних педагогічних закладах засвідчує наявність широкого спектра робіт. Сутність поняття досліджували В. Беспалько, В. Бухвалов, Б. Горячов, І. Дичківська, В. Євдокимов, Т. Ільїна, М. Кларін, О. Кіяшко, І. Лернер, В. Монахов, Т. Назарова, В. Паламарчук, О. Пехота, І. Прокопенко, Г. Селівко, С. Сисоєва, В. Слободчиков, О. Філатов, Д. Чернілевський, С. Шаповаленко та ін. У зарубіжній педагогічній теорії та практиці проблеми педагогічних технологій представлено в дослідженнях таких вчених, як С. Ведемейер, Г. Веллінгтон, М. Вульман, М. Кларк, П. Мітчел, Ф. Персиваль, С. Сполдінг, Р. Томас та ін.

Узагальнюючи праці, у яких розкрито ці питання, можна виділити кілька напрямів наукових досліджень: висвітлення окремих аспектів у галузі управління освітніми системами (Є. Березняк, А. Бойко, Ю. Конаржевський, М. Кондаков, Є. Костяшин, В. Кременя, В. Кричевський, В. Крижко, В. Кушнір, О. Сухомлинська та ін.) ; опрацювання проблем, пов'язаних з методами управління освітою (О. Мармаза, М. Поташиник, В. Пікельна, П. Худоминський та інші).

Інноваційні педагогічні технології в організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах розглядались у дослідженнях І. Богданової, В. Боднара, О. Гохберг, О. Євдокимова, І. Козловської, С. Сидоренка, А. Слободенюка та ін. А саме формування готовності

майбутніх учителів до інноваційної професійної діяльності висвітлені в працях І. Авдєєва, М. Дуки, Н. Клокар, О. Козлової, Н. Крицької, Є. Макагон, Л. Подимової, І. Протасової, В. Сластьоніна, Л. Сєдової та інших.

Проте низка важливих питань щодо основ суб'єкт-суб'єктного управління як інноваційна технологія в навчально-виховному процесі педагогічного університету залишається малодослідженою.

Мета статті полягає в обґрунтуванні та доцільності використання суб'єкт-суб'єктного управління як інноваційної технології в навчально-виховному процесі педагогічного університету.

Одним з найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації вищої освіти України є забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів. Розв'язання цього завдання можливе за умови зміни педагогічних методик та впровадження інноваційних технологій навчання. Проблемою інноваційних технологій займалися і нині продовжують займатися багато талановитих учених і педагогів, а саме: А. Алексюк, Т. Алексєєнко, В. Андрєєв, А. Нісімчук, О. Падалка, О. Пехота, І. Підласий, Н. Приходько, В. Симоненко, В. Сластьонін, В. Сушанко, В. Шапкін та інші.

Спираючись на сучасну науку про інноваційні технології, ми поставили за мету розглянути суб'єкт-суб'єктне управління педагогічним процесом крізь призму інноваційного підходу.

Спочатку розглянемо тлумачення поняття „технологія”. Сьогодні в педагогіці часто використовують поняття технології: педагогічні технології, інноваційні технології, освітні технології, технології навчання, технологія освіти.

Термін „технологія” – грецького походження: *techne* – мистецтво, майстерність, *logos* – наука, закон; наука про майстерність [1, с. 6].

У тлумачному словнику це поняття подається як сукупність прийомів, що застосовуються в якій-небудь справі, майстерності, мистецтві [2, с. 1132].

Технологія освіти – науковий опис засобів і методів педагогічного процесу, який веде до наперед запланованого результату [3, с. 907].

А от поняття „педагогічна технологія” трактувалося по-різному: як сукупність засобів та методів відтворення теоретично обґрунтованих процесів навчання та виховання, що дозволяють успішно реалізовувати завдання освіти (В. Безпалько); як системна сукупність та порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних та методологічних засобів, що використовуються для досягнення освітньої мети (М. Кларін); як модель спільної педагогічної діяльності, продумана в усіх деталях з проектування, організації та проведення навчального процесу з безумовним забезпеченням комфортних умов для студента й викладача (В. Монахов).

Сучасні педагогічні технології охоплюють коло теоретичних та практичних питань управління, організації навчального процесу, методів та засобів навчання. Для нашого дослідження це є дуже важливим, тому що суб'єкт-суб'єктне управління є новітньою педагогічною технологією

педагогічного процесу, яка полягає в оновленні цього процесу, сприяє до ефективнішої співпраці суб'єктів освітнього процесу. Таким чином, педагогічна технологія відбиває рівень майстерності педагога, а від того, як і якими прийомами навчання й виховання він володіє, залежить ступінь розвитку суб'єктів педагогічного процесу.

Організація навчально-виховного процесу в педагогічному університеті не можлива без суб'єкт-суб'єктного управління, яке ми визначаємо як цілеспрямований процес управлінської діяльності суб'єктів (викладача та студента) педагогічного процесу, який сприяє організації й розвитку педагогічної системи та її суб'єктів й ґрунтується на системі знань, навиків, умінь і професійно важливих якостей особистостей цього процесу; вплив викладача та студента на загальну систему в цілому або на окремі її ланки на основі пізнання й використання об'єктивних закономірностей й тенденцій в інтересах забезпечення її оптимального функціонування й розвитку та досягнення поставлених цілей.

Отже, призначення інноваційної діяльності в системі освіти – виявляти необхідність змін її педагогічної системи, знаходити й ефективно використовувати існуючі можливості для досягнення поставленої мети. Керівництво та суб'єкт-суб'єктного управління педагогічним процесом спрямоване на створення педагогічних умов, які сприяють індивідуальному особистому зростанню й самоактуалізації, самореалізації особистості майбутнього вчителя.

Новоутворення та новизну в освітніх технологіях виділяють як інноваційні технології. Тепер прослідкуємо об'єднання інноваційних технологій з педагогічними технологіями.

Інноваційна педагогічна діяльність полягає в розробці, поширенні чи застосуванні освітніх інновацій. Метою будь-якого нововведення є підвищення ефективності педагогічного процесу. Ступінь ефективності нововведення залежить від того, яких витрат потребує конкретне нововведення і як довго воно даватиме корисний ефект. Якщо через незначний час після впровадження нововведення актуальною буде проблема щодо освоєння нового, яке нейтралізує дію попереднього, то корисний ефект такого нововведення не може бути значним, а значить витрати на його впровадження виявляться невиправданими. Отже, ефективність нововведення залежить від досягнутого завдяки йому корисного ефекту, тривалості використання інноваційної технології, витрат на її впровадження [4, с. 64].

Для нашого дослідження важливим є дослідження І. Підласого, який відмітив, що педагогічні інновації (від англ. innovation – нововведення) – це зміни в навчально-виховному процесі педагогічної системи з метою її оновлення, покращення, удосконалення.

О. Кіяшко інноваційними називає такі технології, які спроможні вивести систему освіти на новий рівень і задовольнити потреби суспільства в новій генерації фахівців професіоналів [5, с. 50].

І. Дичківська стверджує, що інноваційна педагогічна технологія – цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів, педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до очікуваних результатів [6, с. 338].

В. Слободчиков визначає поняття „інновація – кінцевий результат творчої діяльності у вигляді нової чи удосконаленої продукції, нового чи удосконаленого технологічного процесу” [7, с. 5].

Під інноваційними процесами в освіті розуміють процеси виникнення, розвитку й проникнення в широку практику педагогічних нововведень, оскільки інновація – це не лише створення й упровадження нововведень, а й такі зміни, які мають визначальний характер, супроводжуються змінами в різновидах діяльності, стилі мислення.

Оскільки інновації в освіті вважаються процесом творення, то й перехід навчально-виховного процесу до якісно нового стану здійснюється систематично, а також запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, однією з яких і є суб’єкт-суб’єктне управління, допомагає підвищувати показники та рівні досягнень структурних компонентів процесу підготовки.

Отже, інноваційні педагогічні технології в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців покращують засвоєння ними навчального матеріалу, зменшують час на вирішення стандартних та нестандартних завдань, стимулюють творчий потенціал, зумовлюють позитивне ставлення до навчальних дисциплін, підвищують рівень інформаційної культури та створюють умови для повноцінного розкриття їх як особистостей. Тому застосування інноваційних педагогічних технологій є однією з умов якісної підготовки майбутнього вчителя.

Тоді суб’єкт-суб’єктне управління педагогічним процесом – це і є результат творчої діяльності викладача та студентів. Доцільно підкреслити, що в процесі суб’єкт-суб’єктного управління змінюється й сам викладач, і сам студент: відточується його професіоналізм, змінюється позиція стосовно своїх професійних можливостей, коригуються технологічні підходи й рішення в самоактуалізації та самореалізації свого особистісного „Я”.

Отже, такі інноваційні технології як суб’єкт-суб’єктного управління в навчально-виховному процесі педагогічного університету забезпечують умови розвитку особистості, сприяють творчому збагаченню, розвитку особистісної ініціативи, свободи саморозвитку.

Саме тому перетворення, які відбуваються в системі вищої освіти відповідно до гуманістичних, аксіологічних, національних, економічних та суспільних пріоритетів, сприяють підготовці „нового” вчителя, який ефективніше управляє педагогічним процесом, сприяє суб’єктивізації учнів та постає активним суб’єктом і робить активними суб’єктами учнів. А інноваційні технології у сфері вищої освіти вимагають модернізації

та вдосконалення навчально-виховного процесу та передбачають технологізацію професійної підготовки студентів.

Якість професійної підготовки у вищій школі залежить від рівня впровадження педагогічних інноваційних технологій, які сприяють ефективній підготовці висококваліфікованих конкурентноздатних фахівців.

Усе це дозволяє нам розглядати суб'єкт-суб'єктне управління як інноваційну педагогічну діяльність, яка є складним утворенням, сукупністю різних за цілями та характером видів робіт, що відповідає основним етапам розвитку інноваційних процесів і спрямована на створення і внесення викладачем змін до власної системи роботи та діяльності студентів. Вона має комплексний, багатоплановий характер, втілює в собі єдність наукових, технологічних, організаційних заходів. Інноваційна діяльність є системним видом діяльності, спрямованим на реалізацію нововведень на основі використання і впровадження нових наукових знань, ідей та підходів.

Отже, суб'єкт-суб'єктне управління як інноваційна технологія об'єднує створення, освоєння та застосування різних нововведень, які значно прискорюють процеси оновлення системи вищої освіти й орієнтується на формування готовності особистості до динамічних змін у соціумі за рахунок розвитку здібностей до творчості, різноманітних форм мислення, а також здатності до співробітництва з іншими людьми.

Перспективними напрямками майбутніх досліджень вважаємо: розробку моніторингу розвитку творчих здібностей учасників педагогічного процесу в умовах суб'єкт-суб'єктного управління, вивчення психолого-педагогічних умов впровадження спецкурсу „Суб'єкт-суб'єктне управління педагогічним процесом” та ін.

Список використаної літератури

- 1. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій** / автор-укладач Н. П. Наволокова. – Х. : Вид група „Основа”, 2011. – 176 с.
- 2. Великий** тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К., Ірпінь : Перун, 2001. – 1440 с.
- 3. Енциклопедія освіти** / Акад. пед. наук України ; [головний ред. В. Г. Кремень]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
- 4. Даниленко Л. І.** Управління інноваційною діяльністю в загальноосвітніх навчальних закладах : монографія. – К. : Міленіум, 2004. – 358 с.
- 5. Кіяшко О. О.** Інноваційні педагогічні технології підготовки молодших спеціалістів у вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації : дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Кіяшко Олександр Олександрович. – Луганськ, 2001. – 262 с.
- 6. Дичківська І. М.** Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
- 7. Слободчиков В. И.** Проблемы становления и развития инновационного образования / В. И. Слободчиков // Инновации в образовании. – 2003. – № 2. – С.4 – 18.

Кожевникова А. В. Суб'єкт-суб'єктне управління як інноваційна технологія в навчально-виховному процесі педагогічного університету

У статті наведено аналіз результатів дослідження специфіки суб'єкт-суб'єктного управління навчально-виховним процесом у педагогічному університеті. Таке управління впливає на розвиток особистості майбутнього вчителя.

Ключові слова: технологія, педагогічна технологія, технологія освіти, інноваційна педагогічна технологія, інноваційна технологія, суб'єкт-суб'єктне управління.

Кожевникова А. В. Субъект-субъектное управление как инновационная технология в учебно-воспитательном процессе педагогического университета

В статье приведен анализ результатов исследования относительно специфики субъект-субъектного управления учебно-воспитательным процессом в педагогическом университете. Такое управление влияет на развитие личности будущего учителя.

Ключевые слова: технология, педагогическая технология, технология образования, инновационная педагогическая технология, инновационная технология, субъект-субъектное управление.

Kozhevnikova A. V. The Subject-subject Management as an Innovative Technology in the Educational Process of Pedagogical University

The article presents an analysis of the results of research as for the specific subject-subject management educational and training process in Pedagogical University, which affects the development of future teachers during training

Key words: technology, educational technology, technology education, innovative educational technology, innovative technology, subject-subject management.

Стаття надійшла до редакції 19.09.2012 р.

Прийнято до друку 26.10.2012 р.

УДК 378.147

Л. В. Костюченко

**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАКТИЦІ РОБОТИ ВИЩОЇ ШКОЛИ**

В умовах динамічного розвитку світу з'явилась потреба в модернізації освітньої системи. Сучасні освітні тенденції характеризуються демократичністю, інтегративністю, появою інноваційних та вдосконаленням